

ציור מס' 11

כאילו הוא מלא בתים.

הא כבר אמרה רב הונא חדא זימנא.

ואם לאו, שרחוקים שני ראשי הקשת זה מזה יותר מארבעת אלפים אמה — אין שני ראשיה נחשבים כאילו הם יוצרים בשטח שביניהם עיר אחת, ולכן מודדין לה את תחומה רק מן הקשת, ולא מן היתר.

דתנן: נותנין קרפף של שבעים אמה נה-ב ושיריים לעיר, שמחשיבים את השטח הזה כקרפף העיר הנספח אליו, ומודדים את תחום העיר רק מאחרי הקרפף, דברי רבי מאיר.

ופרכינן: וזמי אמר רב הונא הכי שמחברים את שתי קצות העיר אפילו במרחק של קרוב לארבעת אלפים אמה?

וחכמים אומרים: לא אמרו שנותנים לעיר קרפף למדוד ממנו, אלא רק אמרו שנותנים קרפף לעיר כדי לחבר בין שתי עיירות סמוכות על מנת לעשותם לעיר אחת, במידה והן קרובות זו לזו פחות משיעור קרפף.

והאמר רב הונא: חומת העיר שנפרצה במאה וארבעים ואחת אמות ושליש אמה, וכן יש שטח ריק בתוך העיר [בשיעור שכזה] בין שני חלקיה — נעשים שני חלקי העיר כשתי ערים נפרדות. אף על פי שיש מרחק פחות מתחום שבת בין שני חלקי העיר, ואין מחשיבים את השטח הריק שבין חלקי העיר כאילו הוא מלא בתים!

ועל משנה זו איתמר:

אמר רבה בר עולא: לא קשיא כי יש לחלק בין המקרים:

רב הונא אמר: כשמודדים את הקרפף כדי לחבר בין שתי עיירות סמוכות — נותנים קרפף גם לעיר הזו, ונותנים קרפף גם קרפף לעיר הזו.

כאן — בקשת, התחלקה העיר רק ברוח אחת, אך היא מחוברת באמצעות הקשת.

והיינו, שאם אינן רחוקות זו מזו כדי שיעור שני קרפפים — הרי הן נחשבות לעיר אחת.

וחייא בר רב אמר: אין נותנין אלא קרפף אחד כדי לחבר את שניהם.

ולכן אם מובלע התחום הנמדד מהראש האחד של הקשת בתחום הנמדד מהראש השני, ניתן לראות את העיר כאילו השטח שבין שני ראשי הקשת מלא בתים.

וכיון שכבר חידש לנו רב הונא את חידושו בביאור המשנה, שצריך ליתן שני קרפפים כדי לחבר שתי עיירות סמוכות — מדוע הוא היה צריך לחזור ולומר זאת כמימרא נפרדת שלו ביחס לעיר שנפרצה חומתה?

כאן — בנפרצה העיר משתי רוחות נגדיות, שאין מה שיחבר ביניהם.

ומשנינן: צריכא להשמיענו את שניהם..

והוינן בה: וכי מאי קא משמע לן בנפרצה העיר משתי רוחות — האם רק זה דנותנין מידת "קרפף" של שבעים אמה ושיריים לזו, ומידת קרפף לזו?

דאי אשמעינן רב הונא רק הכא, בחומת העיר שנפרצה, שנותנים שני קרפפים לשני חלקי העיר, הייתי אומר שרק כאן נותנים

שני קרפפים, כדי לצרף יחד את שני חלקי העיר לעיר אחת, משום דהוה ליה לעיר הזאת צד היתר מעיקרא.

שהרי לפני שנפרצה חומת העיר היא היתה עיר אחת, והיו מודדים את תחום העיר, מכל מקום שבה מחומות העיר שמסביב, ולא היו צריכים למדוד את הבתים שבתוך העיר.

אבל התם, לחבר שתי עיירות, שמעולם לא היו יחד — **אימא לא** נותנים לצורך חיבורם מעתה אלא רק קרפף אחד.

ואי אשמעינן התם, בשתי עיירות שנותנים להן שני קרפפים לצורך חיבורן, הייתי אומר כי דוקא לשתי עיירות נותנים שני קרפפים, **משום דדחיקא תשמישתייהו** של שתי עיירות להשתמש בשטח של מידת קרפף אחד, ולכן נותנים לכל אחת מהן מידת קרפף לחוד כדי להשתמש בו. ולכן נחשב מקום הקרפף כחלק מן העיר, ונמצא ששתי העיירות מתחברות מכח החיבור שבקרפיהן.

אבל הכא, בחומת העיר שנפרצה, **דלא דחיקא תשמישתייהו**, שהרי מעיקרא, לפני שנחלקה העיר לא היו משתמשים בשטח שנוצר ביניהן לצורך תשמיש של קרפף, **אימא לא** נותנים לשני החלקים קרפף כפול כדי לחברם.

הילכך **צריכא** רב הונא להשמיענו את שתי ההלכות.

ועתה, עוסקת הגמרא בנושא העיר העשויה כקשת, שלפי הברייתא מודדים את תחומה מהיתר, ולא מן הבתים.

וכמה מרחק הוי, יכול להיות, בין היתר לקשת, כדי שנוכל להחשיב את המקום שביניהם כאילו הוא מלא בתים?

רבה בר רב הונא אמר: אלפים אמה.

כי אם הוא מהלך יותר מאלפיים אמות, שהם תחום שבת, מכיתו [הנמצא בקשת] ועד היתר, שוב אי אפשר להחשיב את המקום שבין הקשת ליתר כאילו הוא מלא בתים.

זאת, אף על פי שמצד שני, אין מרחק של ארבעת אלפים אמה בין שני ראשי הקשת, ויכול הוא להגיע לכל מקום שבין הקשת ליתר על ידי יציאה מהבתים שבשני צידי הקשת.

רבא בריה דרבה בר רב הונא אמר: אפילו אם היה המרחק בין היתר והקשת יתר **מאלפים אמה**, נחשב השטח שביניהם כאילו הוא מלא בתים.

אמר אביי: כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא.

שהרי אפילו היה היתר רחוק מן הקשת יותר מאלפיים אמה יש אפשרות לכל אחד מבני העיר ללכת לכל השטח שבין הקשת ליתר: **דאי בעי** האדם הגר בקשת ללכת פחות מאלפיים אמה ולהגיע לכל מקום הנמצא בין היתר לקשת — יכול הוא לעשות זאת!

כי **הדר**, חוזר הוא אל ראש הקשת, על ידי שהוא **אתי**, מהלך, דרך הבתים של העיר עד הגיעו אל ראש הקשת. ומשם המרחק אל מרכז היתר הוא פחות מאלפיים אמה בכל צד, ונבלעים שם שני התחומים של שני

ראשי הקשת זה בזה, ולכן מותר ללכת מראש הקשת האחד אל ראש הקשת השני, לאורכו של ה"יתר".

ולכן יש להחשיב את כל השטח שבין היתר לקשת כאילו הוא מלא בתים, ומכח זה להתיר לצאת מן הבתים אל היתר למרות שהמרחק ביניהם הוא יותר מאלפיים אמות.

ונמצינו למדים כמה חידושים בעיר שעשויה בקשת:

א. על אף שכאשר המרחק בין שני ראשי הקשת הוא פחות מארבעת אלפים אמה יש אפשרות ללכת בין שני ראשי הקשת מחמת הבלעת התחומין של שני ראשי הקשת, אין הדבר מאפשר את ההליכה מהבתים שבקשת אל היתר, אלא אם כן נחשיב את כל השטח שבין היתר לקשת כאילו הוא מלא בתים.

ב. כמו כן, אין מרבעים את העיר הזאת!

ג. כאשר יש הפרש של למעלה מארבעת אלפים אמות בין שני ראשי הקשת, אי אפשר ללכת בין שני ראשי הקשת אפילו אם בין היתר לקשת יש פחות מאלפיים אמה.

ועל אף שמותר לכל אנשי העיר ללכת באותו השטח עצמו אם הם יוצאים מהבתים של הקשת אל עבר ה"יתר".

וטעמו של דבר, כי צורתה של הקשת מוכיחה בעליל על צורת העיר, שעל אף שהיא עיר אחת, היא מתפשטת לכיוונים מנוגדים, וכאילו היא נחלקת לשתי ערים.

ולכן נאמרו בה שתי הלכות, שלכאורה הן נראות כהגדרות מנוגדות.

מצד אחד, יכולים כל אנשי העיר ללכת את כל העיר, שהרי עיר אחת היא.

אך מאידך, נחשבים יושבי העיר הזאת כ"יושבי צריפין" [עיין בר"ח על העמוד הקודם], שאין קשר ביניהם, ולכן מוודים לכל אחד מהם אלפיים אמה מביתו [עיין רש"י בעמוד הקודם].

עיין בריטב"א ביאור הסוגיא, ובהרחבה בספר "קרית אריאל".

שנינו במשנה: היו שם גרודיות גבוהות עשרה טפחים.

והוינן בה: מאי גרודיות?

אמר רב יהודה: חורבות בתים שיש להם שלש מחיצות ושאיין עליהן תקרה.

איבעיא להו: חורבות שיש להן שתי מחיצות ויש עליהן תקרה — מהו שיתעברו עמה?

תא שמע: אלו שמתעברין עמה:

נפש, בנין על קבר [עיין במשנה], שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות.

והגשר, והקבר שיש בהן בית דירה.

ובית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן.

ובית עבודת כוכבים שיש בה בית דירה לכומרים.

והאורות והאוצרות שבשדות ויש בהן בית דירה.

והבורגנין כעין סוכה שבתוכה של השדה.
והבית שבאיי הים.

אם היו כל אלה בתוך שבעים אמה ושיריים
מהעיר — הרי אלו מתעברין עמה.

ואלו שאין מתעברין עמה:

נפש שנפרצה משתי רוחותיה, אילך ואילך.
והגשר והקבר שאין להן בית דירה.

ובית הכנסת שאין לה בית דירה לחזן.

ובית עבודת כוכבים שאין לה בית דירה
לכומרים.

והאורות והאוצרות שבשדות שאין להן
בית דירה.

ובר ושיח ומערה וגדר ושובך שבתוכה של
השדה.

והבית שבספינה — אין אלו מתעברין עמה.

ודייקנין: קתני מיהת: נפש שנפרצה משתי
רוחותיה אילך ואילך.

מאי לאו — דאיכא תקרה.

ומוכח ששתי מחיצות ותקרה מתעברים
עמה.

ודחינן: לא. אין זו ראייה. כי הכא איירי
דליכא תקרה.

תו הוינן בה: בית שבים — למאי חזי?

אמר רב פפא: בית שעשוי לפנות בו כלים
שבספינה.

ותו הוינן בה: וכי מערה אין מתעברת
עמה?

והתני רבי חייא: מערה מתעברת עמה!

אמר אביי: כשיש בנין על פיה.

ופרכינן: אם יש בית — ותיפוק ליה משום
בנין גופיה!

ומשנינן: לא צריכא, שמסייעת המערה
להשלים את שטחו של הבית לארבע אמות
על ארבע אמות.

אמר רב הונא: יושבי צריפין אין מקומם
נחשב לעיר, ולכן אין מודדין להן אלא
מפתח בתייהן.

מתניב רב חסדא מהא דכתיב: [במדבר לג]
"ויהנו על הירדן מבית הישמת".

והרי בני ישראל ישבו במדבר באהלים.

ואמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההוא
אתרא, והוי תלתא פרסי על תלתא פרסי.

ותניא: כשהן נפנין בהיותם במדבר היו
יוצאים מחוץ לענן — ואין נפנין לא לפנייהם
ולא לצדיהן מחוץ לענן, שמא יפנה הענן
לכוון שלהם ובתוכו ארון הברית וגנאי הוא
שהם מתפנים בנוכחות הארון.

אלא, נפנין לאחריהן, שלשם לא יחזור הענן.

ומוכח ממה שיצאו והלכו מראש המחנה עד
לאחוריו מחוץ לענן שלש פרסאות, שגם
יושבי אהלים או צריפים מצטרפים כמו עיר,
ואין מודדים להם מפתח אהליהם, אלא
מגבול הישוב שלהם.

אמר ליה רבא: דגלי מדבר קאמרת!

מרגישים לפי שהוא נהרא דסמיך לביתא,
אבל עדיין יש את חשש המרחצאות
הנמצאות במקום רחוק.

אמר רב הונא: כל עיר שאין בה ירק שהוא
טוב למאכל ובזול — אין תלמיד חכם רשאי
לדור בה, לפי שמחמת היוקר של שאר
המזונות אין סיפק בידו ללמוד תורה.

ותמהינן: למימרא, דירק מעליא מועיל?

והתניא: שלשה מרבין את הזבל היוצא מן
האדם, וכופפין את הקומה שלו, ונוטלין
אחד מהמש מאות ממאור עיניו של אדם,
ואלו הן:

פת קיבר ושכר חדש וירק:

א-11

לא קשיא.

הא דשנינו שירקות טובים הם — בתומי
שומים ומין ירק הנקרא כרתי.

הא — בשאר ירקי.

כדתניא: שום — ירק, וטוב הוא. כרישין —
חצי ירק ורע הוא.

נראה צנון על השולחן — נראה סם חייב.

ופרכינן: והא תניא: נראה צנון — נראה סם
המות!

ומשנינן: לא קשיא.

כאן — בעלין של הצנון, קשים הם למאכל.

כאן — באמהות, בצנון עצמו, סם חיים הוא.

כאן — בימות החמה, יפה הצנון לפי שהוא

שאני התם. כיון דכתיב בהו [במדבר ט] "על
פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" — כמאן דקביע
להו מקום מושב דמי.

אמר רב חיננא בר רב כהנא אמר רב אשי:
אם יש שם שלש חצירות של שני בתים —
הוקבעו כעיר.

אמר רב יהודה אמר רב: יושבי צריפין
והולכי מדברות — חייהן אינן חיים, ונשיהן
ובניהן אינן שלהן.

תניא נמי הכי, אליעזר איש ביריא אומר:
יושבי צריפין — חייהם אינם חיים, שאינם
נהנים, והרי הם כיושבי קברים.

ועל בנותיהם הוא אומר שהן אסורות
לבעליהן, שנאמר [דברים כז] "ארור שכב
עם כל בהמה".

מאי טעמא הן אסורות?

עולא אמר: שאין להן מרחצאות, ובשעה
שהולכים בעליהן למקום רחוק כדי להתרחץ
והעיר עזובה באותה שעה, נזקקות נשותיהם
למנאפים.

ורבי יוחנן אמר: מפני שמרגישין זה לזה
בטבילה של הנשים.

כי לפי שאין להם מקוואות, צריכות הנשים
לטבול במקום רחוק, ואינן הולכות לשם
לבד אלא מבקשת האשה מחברתה להתלוות
אליה, ומרגישים בכך השכנים, ויש רשע
שרודף אחריהן, ומתייחד עמן. [עיין רש"י]

ומבארת הגמרא: מאי בינייהו?

איכא בינייהו כשיש סמוך לביתם נהרא,
שאינו ראוי לרחיצה אלא רק לטבילה, ואין